

**UCHWAŁA NR LII/455/2014
RADY MIEJSKIEJ W DRAWSKU POMORSKIM**

z dnia 29 maja 2014 r.

**w sprawie programu zwalczania barszczu Sosnowskiego (Heracleum sosnowskyi) na
terenie gminy Drawsko Pomorskie.**

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 i 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594, poz. 645, poz. 1318; z 2014 r. poz 379), Rada Miejska w Drawsku Pomorskim uchwała:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji „Program zwalczania barszczu Sosnowskiego (Heracleum sosnowskyi) na terenie gminy Drawsko Pomorskie” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Drawska Pomorskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Drawsku
Pomorskim

mgr Czesław Faliński

Burmistrz Drawska Pomorskiego

Program zwalczania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) na
terenie gminy Drawsko Pomorskie

DRAWSKO POMORSKIE 2014

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Cele i zadania programu.....	5
3. Charakterystyka barszczu Sosnowskiego.....	6
4. Instrukcja bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu zabiegów związanych ze zwalczaniem barszczu Sosnowskiego	8
5. Metody zwalczania.....	9
6. Inwentaryzacja skupisk barszczu Sosnowskiego na terenie gminy Drawsko Pomorskie..	12
7. Harmonogram działań mających na celu zwalczenie barszczu Sosnowskiego na terenie gminy Drawsko Pomorskie	13
8. Zagrożenia realizacji Programu zwalczania barszczu Sosnowskiego (Heracleum sosnowskyi) na terenie gminy Drawsko Pomorskie	15

Urząd Miejski w Drawsku Pomorskim
Referat Rolnictwa i Ochrony Środowiska

Opracował: młodszy referent Gałązkiewicz Andrzej
Zatwierdził: z-ca kierownika Radosław Głuchowski

1. Wstęp

Występowanie barszczu Sosnowskiego na terenie gminy (w tym miasta) Drawsko Pomorskie stanowi podstawę do opracowania wytycznych dotyczących metod i zasad zwalczania uciążliwej rośliny, występującej pod nazwą gatunkową: barszcz Sosnowskiego (łac. *Heracleum sosnowskyi*).

Obecność barszczu Sosnowskiego na terenie gminy Drawsko Pomorskie najprawdopodobniej związana jest z jego sprowadzeniem z ZSSR do Polski w latach 70-tych ubiegłego wieku z przeznaczeniem na karmę dla zwierząt. W miarę upływu lat okazało się, że właściwości rośliny nie sprostały oczekiwaniom pod względem przyswajalności przez zwierzęta. Co więcej: okazało się, iż barszcz Sosnowskiego na terenie Polski ma doskonałe warunki do rozwoju oraz rozprzestrzeniania się a jego obecność i skutki z niej wynikające urosły do rangi problemu.

Roślina pochodzi z Kaukazu, w naszej florce ma status kenofita*. Negatywne skutki kontaktu z rośliną są na tyle poważne by uznać ją za zagrażającą zdrowiu ludzi i zwierząt.

Barszcz Sosnowskiego jest także zagrożeniem dla środowiska naturalnego, wypierając gatunki rodzime zmienia i zubaża skład fitocenozy.

*kenofit – roślina obcego pochodzenia, która nie należy do rodzimej flory, zadomowiona w ostatnich czasach (źródło: Kenofit – Wikipedia, <http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Kenofit&oldid=35305768>, 06.05.2014r. godz. 13:48)

Minister Środowiska kierując się potrzebą zapewnienia ciągłości istnienia i ochrony różnorodności rodzimych gatunków roślin, zwierząt oraz grzybów wpisał barszcz Sosnowskiego na Listę roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym będącą załącznikiem do rozporządzenia z dnia 9 września 2011 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr. 210, poz. 1260).*

Zgodnie z art. 7 ust 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.) - *Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. **W szczególności zadania własne obejmują sprawy: ladu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej; oraz ochrony zdrowia.***

Biorąc pod uwagę zagrożenia - dla zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska – powodowane niekontrolowanym rozprzestrzenianiem się barszczu Sosnowskiego, uzasadnionym jest stwierdzenie, że zwalczanie *Heracleum sosnowskyi* należy do zadań własnych gminy.

*- art. 120 ust. 2f ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r. poz. 627 ze zm.)

2. Cele i zadania programu

Celem Programu „Zwalczania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) na terenie gminy Drawsko Pomorskie” jest przede wszystkim zminimalizowanie ryzyka narażenia zdrowia mieszkańców gminy Drawsko Pomorskie i pozostałych osób.

Powyższy cel można uzyskać:

- poprzez działania propagandowe mające na celu uświadomienie społeczeństwa o szkodliwości barszczu Sosnowskiego i ewentualnych skutkach styczności z rośliną;
- poprzez zwalczanie roślin.

By osiągnąć wyznaczony cel należy połączyć zadania polegające na zwalczaniu mechanicznym i chemicznym jak i informowaniu mieszkańców o zagrożeniach wynikających z obecności barszczu Sosnowskiego.

Zadaniem programu jest określenie sposobów sukcesywnego zwalczania barszczu Sosnowskiego. W programie została ujęta konieczność bieżącego inwentaryzowania skupisk barszczu Sosnowskiego. Ponadto inwentaryzacja skupisk rośliny daje możliwość przedstawienia wstępnej analizy ekonomicznej wdrożenia programu.

3. Charakterystyka barszczu Sosnowskiego

Barszcz Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*), fot.: Popadius

Rodzina baldaszkowatych, do której należy barszcz Sosnowskiego liczy około 3000 gatunków bylin, roślin dwuletnich i jednorocznych o charakterystycznym wyglądzie i jednolitej budowie kwiatów i owoców. Większość baldaszkowatych żyjących w Polsce należy do chwastów łąkowych i pastwiskowych, duszących lub ogłodzających rośliny pastewne.

W owocach, liściach i łodygach roślin baldaszkowatych ciągną się przewody, które są wypełnione olejkami lotnymi, nadającymi roślinom silny zapach. Pewne gatunki rodziny baldaszkowatych są silnie trujące, co spowodowane jest obecnością obfitych ilości żywicy i alkaloidów. Do wspomnianej grupy gatunków zaliczany jest barszcz Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*).

Łodyga barszczu Sosnowskiego dorasta do 4 m wysokości. Jest głęboko i podłużnie bruzdowana, rzadko owłosiona.

Liście są pierzastodzielne, składające się z dość szerokich i tępo zakończonych odcinków. Dolne liście są trójkątne, z podzielną blaszką. Starsze liście są pierzastodzielne z pochewkami. Po roztarciu wydzielają zapach kumaryny.

Kwiaty są zebrane w gęsty i bardzo duży baldach natomiast korona ma pięć białych płatków, jeden słupek.

Owocem jest rozłupnia zawierająca dwie niełupki.

Barszcz Sosnowskiego charakteryzuje się właściwościami alergizującymi i toksycznymi. Włoski na łodygach i liściach wydzielają parzącą substancję, która zawiera furanokumaryny*, będącej prenylowaną formą kumaryny.

Furanokumaryny, które po zetknięciu ze skórą powodują oparzenia słoneczne, osadzają się na liściach rośliny i są naturalną ochroną przed promieniami UV i pasożytami. Szkodliwe właściwości rośliny ujawniają się w wysokich temperaturach i przy dużej wilgotności powietrza. U zwierząt powoduje podrażnienie przewodu pokarmowego, nudności, biegunkę oraz krwotoki wewnętrzne. Objawami u ludzi jest zapalenie skóry, powstawanie pęcherzy i zapalenie spojówek. Uczulenie skóry podobne jest do oparzenia, w wyniku, którego powstają trudno gojące się rany.

* furanokumaryny - organiczne związki chemiczne pochodzenia naturalnego, wykazujące działanie fotouczulające (źródło: Furanokumaryny – Wikipedia, <http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Furanokumaryny&oldid=35520506>, 06.05.2014r. godz. 9:47)

4. Instrukcja bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu zabiegów związanych ze zwalczaniem barszczu Sosnowskiego

1. Pracownicy zatrudnieni przy stosowaniu środków chemicznych zobowiązani są do ścisłego przestrzegania wskazań producenta tych środków oraz do stosowania odpowiednich środków ochrony indywidualnej.
2. Po zakończeniu pracy odzież ochronną należy zdjąć, dokładnie oczyścić i przechować zgodnie z instrukcją użytkowania.
3. Po zdjęciu odzieży ochronnej należy dokładnie umyć się i kilkakrotnie przepłukać wodą usta oraz ubrać się we własną czystą odzież – w tym celu musi być zapewniony odpowiedni zapas ciepłej wody i środków czystości.
4. Przelewanie środków chemicznych należy wykonywać w taki sposób, aby nie dopuszczać do znoszenia ich przez wiatr na ludzi i sprzęt.
5. Spożywanie posiłków i palenie tytoniu jest dopuszczalne tylko w wyznaczonych miejscach, po uprzednim umyciu rąk i twarzy oraz przepłukaniu ust wodą.
6. Zabiegi zawsze należy rozpoczynać od strony zawietrznej.
7. Niewykorzystane preparaty należy po zakończeniu akcji przewieźć do pomieszczenia przeznaczonego na magazynowanie środków chemicznych.
8. Przy stosowaniu środków chemicznych mogą być zatrudnieni wyłącznie pracownicy, którzy przeszli odpowiednie szkolenie bhp i posiadają aktualne orzeczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy z zastosowaniem herbicydów.
9. Wszyscy pracownicy biorący udział w zwalczaniu barszczu Sosnowskiego bez względu na stosowaną metodę i wykonywaną pracę, muszą być dokładnie poinformowani o szkodliwości oraz toksycznych i parzących właściwościach tej rośliny.

5. Metody zwalczania*

1. Mechaniczne:

a) **ORKA** - na głębokość ok. 24 cm niszczy wschody barszczu i może w znaczący sposób zredukować procent kiełkujących nasion.

b) **PODCINANIE LUB WYKOPYWANIE KORZENI** powinno być wykonane dwukrotnie: wczesną wiosną oraz w połowie lata. Zalecane jest podcinanie co najmniej 10 cm poniżej powierzchni gleby. Jest to metoda pracochłonna, ale bardzo efektywna.

c) **KOSZENIE** - metoda stosowana na większych arealach. Bardzo szybkie odrastanie sprawia, że koszenie musi być powtarzane 2–4 razy w trakcie sezonu wegetacyjnego, aby nie dopuścić do zmagazynowania w korzeniach i liściach składników potrzebnych do zakwitnięcia i wydania nasion. Niższe koszenie zmniejsza prawdopodobieństwo odrastania nowych baldachów na niższych piętrach. Koszenie sprawia, iż rośliny barszczu „stają się” wieloletnie. Pozbawione możliwości wydania pędów, ciągle dążą do wydania kwiatostanu. Całkowite wyeliminowanie roślin polega na ich „zmęczeniu”, czyli bardzo częstym koszeniu.

d) **ŚCINANIE** kwitnących roślin przed zawiązaniem nasion w sposób pozwalający na powstrzymanie wytwarzania nowych nasion. Usuwanie baldachów może być równie skuteczne jak koszenie, jednakże bardzo istotny jest czas ich usuwania. Nie należy tego robić zbyt wcześnie w sezonie, bo regeneracja następuje bardzo szybko i w rezultacie utworzony zostanie nowy kwiatostan. Zbyt późny zabieg daje ryzyko osypywania się dojrzałych nasion do gleby. Ścięte baldachy muszą być zebrane i zniszczone.

e) **ZAWIĄZYWANIE** baldachów w worki plastikowe oraz zmiana warunków glebowych- polega na ograniczeniu wysiewu nasion do gleby oraz zmianie warunków glebowych na niekorzystne dla rośliny. W czasie zawiązywania się owoców nakłada się na baldachy worki plastikowe, które nie pozwalają na rozsianie się nasion. Nasiona zebrane w plastikowe worki są palone, a obszar na którym rosły barszcze poddaje się procesowi wapnowania.

f) **USUNIĘCIE WIERZCHNIEJ WARSTWY GLEBY** na obszarach, na których roślina ta występuje w największym zagęszczeniu i na to miejsce przywiezienie nowej ziemi, wykonaniu głębokiej orki i wapnowaniu gleby.

2. Chemiczne:

Najczęściej do zwalczania barszczu Sosnowskiego stosowane są preparaty zawierające glifosat, które powodują osłabienie siły kiełkowania nasion. Często stosuje się dodatkowe środki chemiczne w celu poprawienia zdolności penetracji oprysku. Późne zabiegi nie tylko osłabiają lub niszczą wieloletnie rośliny barszczu, ale także osłabiają zdolność kiełkowania nasion. W miejscach, na których doszło do rozsiania się nasion barszczu, jego zwalczanie należy zaplanować na co najmniej 4 do 5 lat. Nie wyklucza się dłuższego czasu zwalczania.

Zabiegi opryskiwania można wykonać w trzech terminach: wiosną - do połowy maja na siewki (do fazy rozety); wczesnym latem- od czerwca w okresie wytwarzania pędów kwiatowych do początku kwitnienia; późnym latem - do jesieni, gdy rośliny osiągną fazę dobrze rozwiniętej rozety* (wysokość roślin od 15 do 35 cm) i zaczynają gromadzić substancje pokarmowe w korzeniach.

*rozeta liściowa - kępa liści, które nie wyrastają z łodygi, lecz tuż przy podłożu, ze szczytowej części korzenia lub kłącza (źródło: Różyczka liściowa – Wikipedia, http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=R%C3%B3%C5%BCyczka_li%C5%9Bciowa&oldid=35241044 , 07.05.2014r. godz. 9:39)

3. Metoda termiczna

Jedna z firm opracowała metodę zwalczania barszczu Sosnowskiego prowadzoną za pomocą wody o temperaturze 98 stopni Celsjusza wstrzykiwanej w korzenie barszczu. Stosowana jest na małych, średnich i wielkich roślinach, przed w trakcie i po kwitnieniu, trzykrotnie na każdej roślinie. Metoda powinna być powtarzana przez kilka lat aż do wyczerpania nasion w gruncie i obumarcia systemu korzeniowego.

*- opracowane na podstawie - „Metody usuwania Barszczu Sosnowskiego” - Załącznik nr 1 do Regulaminu naboru wniosków na udzielenie dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Szczecinie w formie dotacji na zadania z zakresu usuwania barszczu Sosnowskiego na terenie województwa zachodniopomorskiego – źródło Internet 14 kwietnia 2014 r., godz. 10:46 http://www.wfos.szczecin.pl/images/stories/barszcz_nabor/zalacznik_nr_1_do_regulaminu.pdf

- opracowane na podstawie - Miklaszewska Krystyna, „Barszcz Sosnowskiego – obcy gatunek inwazyjny: biologia, zagrożenia, zwalczanie”, Miklaszewska Krystyna, Progress in Plant Protection/Postępy w Ochronie Roślin 48(1) 2008

6. Inwentaryzacja skupisk barszczu Sosnowskiego na terenie gminy Drawsko Pomorskie.

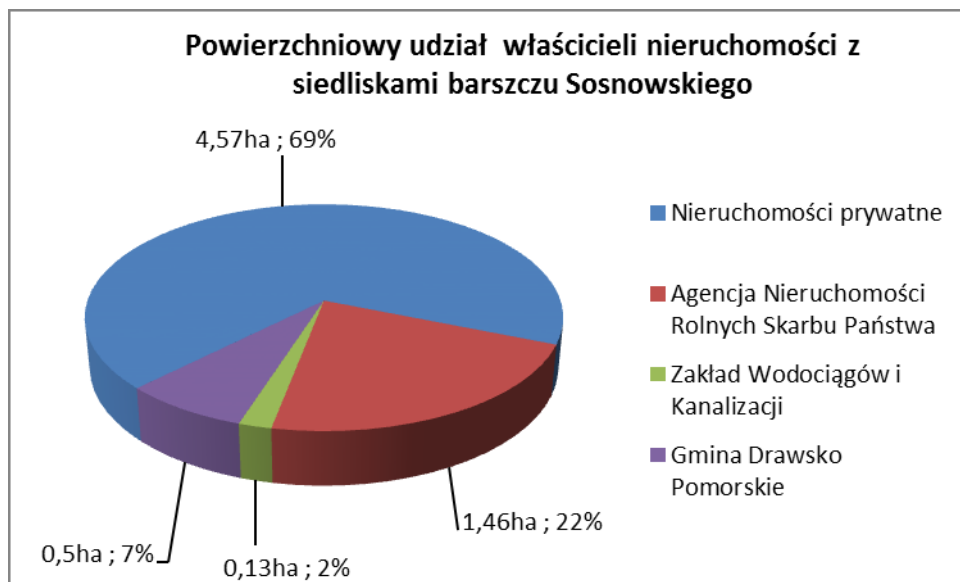
Tab. 1

L. p.	Nr Działki	Obręb	Miasto/ gmina	Szacunkowa powierzchnia [ha]	Właściciel działki
1.	42/11	Gajewko	gmina	0,20	Agencja Nieruchomości Rolnych ul. Marynarska Drawsko Pomorskie
2.	22/5	9	miasto	0,10	Nieruchomość prywatna
3.	9/2	9	miasto	0,15	Agencja Nieruchomości Rolnych ul. Marynarska Drawsko Pomorskie
4.	16	9	miasto	0,10	j.w.
5.	14/1	9	miasto	0,25	j.w.
6.	50/2	7	miasto	0,15	j.w.
7.	24	8	miasto	0,05	j.w.
8.	22	8	miasto	0,09	j.w.
9.	21/2	8	miasto	0,12	j.w.
10.	339/12	Suliszewo	gmina	0,10	j.w.
11.	339/13	Suliszewo	gmina	0,25	j.w.
12.	18	9	miasto	2,39	Nieruchomość prywatna
13.	42/7	Gajewko	gmina	0,08	Nieruchomość prywatna
14.	273/13	Gudowo	gmina	0,25	Nieruchomość prywatna
15.	8/3	9	miasto	0,12	Nieruchomość prywatna
16.	17	9	miasto	0,30	Nieruchomość prywatna
17.	53/4	7	miasto	0,10	Nieruchomość prywatna
18.	9/4	9	miasto	0,09	Zakład Wodociągów i Kanalizacji ul. Podmiejska 3
19.	9/3	9	miasto	0,04	j.w.
20.	45	17	miasto	0,05	Gmina Drawsko Pomorskie
21.	120/6	12	miasto	0,45	Gmina Drawsko Pomorskie
22.	347/41	Suliszewo	gmina	0,62	Nieruchomość prywatna
23.	347/43	Suliszewo	gmina	0,61	Nieruchomość prywatna

Suma (szacunkowa łączna powierzchnia): 6,66 ha

Należy wziąć pod uwagę fakt, że wymienione wyżej miejsca występowania barszczu mogą nie obejmować wszystkich siedlisk, w których rozwija się roślina.

Zasadnym więc jest, by dotychczas zinwentaryzowaną powierzchnię powiększyć o 30%. Szacowana powierzchnia, na której występuje barszcz Sosnowskiego na terenie miasta i gminy Drawsko Pomorskie wynosi 10 ha.

Ryc. 1 Powierzchniowy udział poszczególnych właścicieli nieruchomości z siedliskami barszczu Sosnowskiego

7. Harmonogram działań mających na celu zwalczenie barszczu Sosnowskiego na terenie gminy Drawsko Pomorskie

W celu zwalczenia populacji barszczu Sosnowskiego powinny zostać przeprowadzone pięcioletnie, zintensyfikowane działania pozwalające na wyeliminowanie większości skupisk występowania rośliny.

Rok I:

1. Pierwsza połowa kwietnia

-zaprojektowanie i zamówienie 4000 ulotek i 150 plakatów z informacjami dla mieszkańców:

- o morfologii barszczu Sosnowskiego,
- zagrożeniu w przypadku kontaktu,

- o możliwości zgłaszania siedlisk barszczu Sosnowskiego.

Rok I-II:

1.maj

- rozpowszechnienie wśród mieszkańców gminy materiałów nt. barszczu Sosnowskiego;
- orka głęboka na terenach, w których możliwe jest przeprowadzenie zabiegu (pola, ugory, łąki);
- podcinanie korzeni oraz przeprowadzenie oprysku herbicydem na terenach, w których niemożliwe jest przeprowadzenie orki (miedze, skarpy itp.);

2. czerwiec

- weryfikacja skuteczności przeprowadzonych zabiegów usuwania barszczu Sosnowskiego;

3. pierwsza połowa lipca

- przeprowadzenie oprysku herbicydem w miejscach ponownego pojawienia się zwalczanej rośliny;

4. lipiec - sierpień

- weryfikacja skuteczności przeprowadzonych zabiegów usuwania barszczu Sosnowskiego;

5. druga połowa sierpnia

- przeprowadzenie zabiegu wykaszania w miejscach ponownego pojawienia się zwalczanej rośliny.

Lata III-V

1. Monitorowanie nowych oraz wtórnych skupisk barszczu Sosnowskiego.
2. Przeprowadzanie zabiegów podcinania korzeni wraz z opryskiem herbicydem na pozostałych skupiskach rośliny.

8. Zagrożenia realizacji Programu zwalczania barszczu Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) na terenie gminy Drawsko Pomorskie

Prawidłowe zrealizowanie Programu może pozwolić na zlikwidowanie populacji barszczu Sosnowskiego na terenie miasta i gminy Drawsko Pomorskie, jednak niezbędne do tego jest spełnienie poniższych warunków:

1. konieczna jest bardzo dokładna inwentaryzacja miejsc występowania rośliny, ponieważ pozostawienie nawet jednego skupiska roślin może spowodować odrodzenie się populacji - zadanie to jest wyjątkowo trudne ponieważ na terenie gminy Drawsko Pomorskie występuje wiele terenów rzadko odwiedzanych przez ludzi, na których prawdopodobne jest występowanie zwalczanej rośliny;
2. uzyskanie pozwolenia na prowadzenie usuwania barszczu Sosnowskiego na terenie nienależącym do Gminy Drawsko Pomorskie; aktualnie brak podstawy prawnej zobowiązującej właściciela do usunięcia barszczu Sosnowskiego z jego gruntu;
3. przedmiotowy Program powinien być realizowany sukcesywnie i z pełnym zachowaniem zaplanowanych terminów; pominięcie jakichkolwiek działań skutkować może niedokładnym usunięciem skupisk zwalczanej rośliny i w efekcie „odrodzeniem się” populacji.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 7 ust 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.) - *Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:*

1) *ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej; ...*

5) *ochrony zdrowia; ...*

Biorąc pod uwagę zagrożenia - dla zdrowia mieszkańców i ochrony środowiska - spowodowane występowaniem barszczu Sosnowskiego, uzasadnionym jest podjęcie przez Gminę Drawsko Pomorskie działań mających na celu zwalczenie populacji tej rośliny.